

Mottagare:

Socialdepartementet

2023-12-08

Ert diarienummer: S2023/02604

Mindlers remissvar över betänkandet Effektiv och behovsbaserad digital vård Ds 2023:27

Sammanfattning

Mindler är positiva till utredningens syfte och tillstyrker i stort förslaget. Vi vill samtidigt betona att utredningens förslag inte särskiljer psykologisk behandling från medicinsk behandling. Utredningen har inte analyserat eller resonerat om hur primärvården, som utgör den första linjens psykiatri, ska hantera den växande psykiska ohälsan.

Folkhälsomyndighetens statistik visar att psykisk ohälsa ökar och att det har skett en gradvis ökning av andelen patienter som får vård för psykiatriska tillstånd under de senaste 20 åren. Psykisk ohälsa utgör ett stort och växande samhällsproblem, och när antalet patienter med psykisk ohälsa ökar ställs hälso- och sjukvården inför en stor utmaning. Mindler anser att utredningen inte har analyserat hur primärvården kan hantera den gigantiska utmaning som den växande psykiska ohälsan innebär.

Digitala psykologmottagningar kan erbjuda en jämlik vård med hög tillgänglighet, ett brett utbud av psykologer med kompetenser inom olika områden och psykologisk behandling på många olika språk. Detta möjliggör och tillgängliggör högkvalitativ vård för hela Sveriges befolkning i alla delar av landet. Samtidigt kan insatser mot psykiska besvär sättas in i god tid, vilket är fundamentalt för att förhindra förvärrade symtom och långtidssjukskrivning. För enskilda primärvårdsenheter är detta en omöjlighet. Att patienter söker sig till digitala psykologmottagningar är ett tydligt tecken på att denna tillgänglighet saknas hos primärvårdsenheter. Om möjligheten för digitala psykologmottagningar att verka begränsas kommer många patienter att gå miste om den vård de behöver och belastningen på allmänläkare och psykiatri kommer att öka. Det skulle få katastrofala effekter för vården av psykisk ohälsa och innebära ett enormt individuellt lidande och ökade samhällskostnader.

Primärvården är av tradition uppbyggd kring medicinsk behandling. Utredningen har ett tydligt medicinskt perspektiv som gör att psykologisk behandling hamnar i skymundan, trots att psykisk ohälsa är en av våra stora samhällsutmaningar. Utredaren refererar till en forskningsrapport som skrivits på uppdrag av Vinnova där det slås fast att digital psykologisk behandling är lika bra som fysiska alternativ men mer kostnadseffektiv och att kostnadseffektiviteten ökar

ytterligare om patienter kan arbeta med digitala komponenter, som vid internetbaserad KBT. Digitala psykologmottagningar kan dessutom erbjuda en hög grad av kontinuitet och samordning, vilket inte är möjligt för digitala medicinska vårdgivare eftersom patientens vård är centrerad till en läkare på den primärvårdsenhet där patienten är listad. Patienter som behandlas via digitala psykologmottagningar får träffa samma psykolog under hela behandlingsserien och har ofta möjlighet att komma tillbaka till samma psykolog vid behov. På grund av detta är vår inställning att psykologisk behandling måste separeras från medicinsk behandling och regleras på ett sätt som säkerställer att tillgången till högkvalitativ psykologisk behandling inte försämras.

Mindler vill också understryka att patientperspektivet saknas i utredningen, trots att en stor del av primärvårdens patienter besväras av psykisk ohälsa. Vi ser detta som en stor brist. I den nyligen utkomna rapporten *Hur klickar vi med vården?*¹ är slutsatserna att:

- patienter förväntar sig att vården följer samhällets utveckling, erbjuder flexibilitet och tillgänglighet.
- patienter inte alltid har möjlighet att anpassa sig till vårdens behov av när de ska vara tillgängliga, vilket gör att kontakten kan fördröjas på ett sätt som både är frustrerande och mindre gynnsamt för hälsan.
- överkonsumenter är mycket ovanliga inom primärvården och att andelen är ungefär lika stor oavsett om kontakten är fysisk eller digital.

Patienternas perspektiv måste stå i centrum när primärvården utvecklas. Det är oerhört viktigt att antaganden om att ökad tillgänglighet leder till överkonsumtion och onödig vård ifrågasätts och utreds innan det används som en sanning.

Nationellt ersättningssystem för digitala vårdtjänster bör beaktas

Digitala psykologmottagningar är nödvändiga för att hantera den stora utmaning som vården står inför när psykisk ohälsa ökar. För att dessa ska kunna verka i Sverige krävs nationellt harmoniserade ersättningsnivåer, tydliga krav på utförare, långsiktighet i ersättningssystemet och hänsyn till hur psykologisk behandling bedrivs, alltså i behandlingsserier. Nationell styrning av delar av hälso- och sjukvården diskuteras av utredaren, men tyvärr dras slutsatsen att detta inte är eftersträvanvärt. Mindler motsätter sig den slutsatsen, och anser att frågan om nationell styrning av digital psykologisk behandling bör utredas vidare.

10.3 Begreppet distanskontakt definieras

Mindler instämmer i förslaget. Den definition som föreslås är teknikneutral, vilket främjar innovation och utveckling.

---

¹ Gabrielsson-Järhult F., Mahmud Y., Fristedt S., Kjellström S., Kåreholt I. Hur klickar vi med vården? En vetenskaplig studie av digitala och fysiska vårdkontakter utifrån användarmönster och patienters erfarenheter av primärvård. Working Paper 03-2023, School of Health and Welfare, Jönköping University (2023).

10.4 Skyldighet att erbjuda patienter distanskontakter

Mindler instämmer i förslaget, och ser särskilt positivt på skrivelserna om att forskning kring distanskontakter och digitala tjänster inom öppen vård ska stimuleras. Vi understryker vikten av att inkludera privata aktörer i forskningen samt att fokusera särskilt på psykologisk behandling och psykisk hälsa. Vi ställer oss positiva till att privata aktörer ges möjlighet att verka från regionernas digitala plattformar. Att privata aktörer ges tillgång till 1177 och NPÖ är nödvändigt för att möjliggöra samordning och säkerställa att patienter får en god och säker vård. Det är också viktigt att det fortsatt är möjligt för privata aktörer att använda egna digitala lösningar. Om den möjligheten begränsas eller tas bort bedömer vi att möjligheterna för innovation, som kommer patienter och samhället till gagn, kraftigt försämrats.

10.4.1 Regionerna bör möjliggöra etablering av digitala vårdgivare inom öppen specialiserad vård

Mindler instämmer delvis i förslaget. Vi saknar dock analys och resonemang kring psykologisk behandling. Detta trots att psykologisk behandling bör kunna omfattas av den rekommendation som utredaren ger.

10.5 Utomlänsvård genom distanskontakt ska föregås av en adekvat behovs- och lämplighetsbedömning

Mindler instämmer delvis i förslaget. Däremot motsätter sig Mindler att varje region beslutar vad som är en adekvat behovs- och lämplighetsbedömning. Vi förespråkar istället en nationell överenskommelse. Vi instämmer i bedömningen att partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård bör tilldelas finansiering för utformning av kriterier för behovs- och lämplighetsbedömning. Det är oerhört viktigt att den höga prevalensen av psykisk ohälsa tas i beaktande vid utformningen av dessa kriterier. Psykologisk kompetens måste finnas väl representerad i arbetet och utformningen får inte enbart utformas utifrån ett medicinskt perspektiv. Psykologisk behandling och psykisk ohälsa måste stå i centrum i utformningen av behovs- och lämplighetsbedömningen.

10.6 Patienten ska betala hemregionens patientavgift

Mindler instämmer i förslaget.

10.7 Ersättningsfrågor

Mindler instämmer i att regionerna i högre utsträckning än i dag bör se till att ersättningen till utföraren är teknikneutral.

Mindler instämmer i att ersättningen för en jämförbar vårdtjänst till inom- och utomlänspatienter i möjligaste mån ska vara densamma. Nationella digitala aktörer som utför en del av primärvårdsuppdraget saknar idag möjlighet att ta del av den fasta kapiteringsersättning. Skäliga besöksersättningar är därför helt avgörande för nationella digitala aktörer. Vi saknar en

analys av ersättningsmodeller som möjliggör verksamhet för nationella digitala aktörer som utför delar av primärvårdsuppdraget, som psykologisk behandling.

Utredaren föreslår att SKR bör överväga att upphäva rekommendationen om enhetliga ersättningar för digitala vårdtjänster. Mindler betonar vikten av att ett sådant upphörande föregås av en mer skälig ersättningsnivå för digitala besök för såväl olistade inomlänspatienter som utomlänspatienter och att digitala aktörer kompenseras för utebliven listningsersättning.

10.8 Tydligare krav och uppföljning

Mindler instämmer i bedömningen och ställer sig positiva till tydliga och höga krav på uppföljning och dokumentation. För Mindler är det en självklarhet att den vård som patienterna får är av hög kvalitet och att alla vårdgivare arbetar utifrån samma kvalitetsramverk.

Erica Larson
VD

Sirin Leyi
Leg. psykolog
Sverigechef

Louise Lind
Leg. psykolog
FoU-ledare

